

Kestävä **verotus**

STTK:n tavoitteet
verotuksen kehittämiseksi

sttk.fi

Kestävä verotus –
STTK:n tavoitteet verotuksen kehittämiseksi

Taitto: Tomi Rantanen

© 2022 STTK ry

Sisältö

Johdanto	4
Kokonaisveroaste pohjoismaisella tasolla	8
Veropohjaa laajennettava	11
Arvonlisäverotuksen tehokkuutta vara kehittää	15
Tuloverotuksen progressiota ei ole syytä lieventää	18
Ympäristö- ja energiaverojen ohjattava kestävään toimintaan	21
Yritys- ja yhteisöverokanta kansainvälisessä vertailussa matala	23
Pääomatulojen ja varallisuuden verotuksessa kehitettävää	25
Maakuntavero tarpeen palveluiden kehittämiseksi	29
EU-verotus pienentää jäsenmaiden maksuosuuksia	32

Johdanto

Veropolitiikka ei ole yhdellekään hallitukselle helppo harjoitus. Veropolitiikassa kun on kyettävä yhdistämään muun muassa julkisten palveluiden riittävä rahoitus, työn tekemisen kannattavuus, talouskasvu, tuottavuus ja kestävä kehitys. Verotus on tehokas työkalu talouden tasapainottamiseen ja velkaantumisen hillitsemiseen, mutta se on myös vahva ohjauskeino yhteiskunnan uudistamiseksi ja toivotun toiminnan aikaansaamiseksi. Verotuksen tehokkuus ja ohjaavuus edellyttävät toimiakseen jatkuvaa arviointia niin kokonaisuuden kuin yksityiskohtien ja vaikuttavuuden osalta. Toimivuus edellyttää myös poliittista tahtoa tehdä muutoksia.

Kansainvälisessä talouskeskustelussa verotus elää uutta renessanssia. Hyvinvointiyhteiskunnan vakaiden tulojen yhteys toimiviin julkisiin palveluihin, kansalaisten resilienssiin ja hyvinvoinnin kehitykseen on laajasti tunnustettu. Korkean veroasteen Pohjoismaita pidetään tässä suhteessa esikuvallisina yhteiskuntina. OECD:n, Maailmanpankin ja EU:n piirissä käydään vilkasta keskustelua verotuksen kehittämisestä. EU:ssa ollaan jo pitkällä omiin verotuloihin liittyvän sääntelyn valmistelussa.

Tasainen tulonjako on STTK:lle tärkeä arvo. Mielestämme suuret tulo- ja varallisuuserot ovat kasvun este. Riittävän tasainen tulonjako varmistaa kansalaisten välisen sosiaalisen liikkuvuuden, yhdenvertaisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan sekä yritysten vakaan toimintaympäristön. Pitämällä veropohja mahdollisimman tiiviinä kokonaisveroaste voidaan säilyttää maltillisena. Työn verotuksen tulisi nykyistä paremmin tukea työn tekemistä ja teettämistä. Työn tulisi aina olla sosiaaliturvaan verrattuna kannattavampaa. Näitä periaatteita pidämme hyvinvointiyhteiskunnan peruskivinä.

Haluamme palauttaa verotuksen mukaan talouspolitiikan keinovälikoimaan. Tähän julkaisuun on koottu STTK:n näkemyksiä verotuksen kehittämiseksi.

STTK:n nostot verotuksen kehittämiseksi:

- Kokonaisveroasteen säilyttäminen turvaa hyvinvointiyhteiskunnan
- Verotuksen painopistettä siirrettävä työstä pääomatuloihin ja varallisuuteen
- Verotuksen ohjausvaikutusta tehostettava, vaikka se syö veropohjaa
- Maakuntaverot tarvitaan palveluiden kehittämiseksi
- EU-verotuksella korvattava jäsenmaiden maksuosuuksia ja suitsittava verokilpailua

Kokonaisveroaste pohjoismaisella tasolla

Kokonaisveroaste on Suomessa säilytettävä pohjoismaisella tasolla, jotta voimme turvata hyvinvointipalveluiden ja etuuksien rahoituksen. Myös tarve tasapainottaa julkista taloutta puoltaa riittävien verotulojen varmistamista. Kokonaisveroasteen säilyttäminen vuoden 2021 tasolla poistaisi kokonaan julkisen talouden alijäämän keskipitkällä aikavälillä.

Veroasteen sisällä tarvitaan talouskasvua ja työllisyyttä tukevia ratkaisuja. Samalla päästäisiin nykyistä parempaan julkisen talouden tasapainoon.

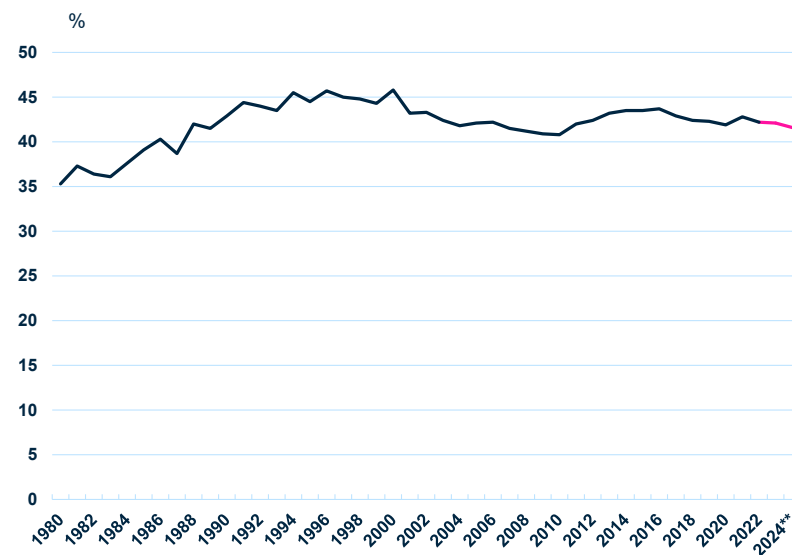
Suomen kokonaisveroastetta (42,2 %) pidetään kansainvälisesti vertailtuna melko korkeana. Pohjoismaisessa vertailussa Suomen kokonaisveroaste on keskitasoa. Kokonaisveroasteemme on selvästi matalampi kuin Tanskan (46,5 %), mutta korkeampi kuin Norjan (38,6 %). Ruotsin (42,6 %) kanssa olemme samassa tasossa. Suomessa kokonaisveroasteen ennustetaan laskevan muun muassa energia- ja liikenneverotuksen pohjan rapautuessa.

Korkean veroasteen ja inhimillisen hyvinvoinnin välillä on kansainvälisessä vertailussa nähtävissä suora yhteys. Vaikka kaikissa Pohjoismaissa veroaste on korkea, myös yhteiskunnan vakaus, turvallisuus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja esimerkiksi kansalaisten luottamus viranomaisiin, hallintoon, oikeuslaitokseen tai pankkijärjestelmään on maailman huippua. Pohjoismaiset yhteiskunnat ovat myös koronapandemian myötä osoittautuneet hyvin kriisinkestäviksi.

Eri maiden verojärjestelmät poikkeavat niin merkittävästi toisistaan, että niiden kokonaistason vertailu on ongelmallista. Vertailut kuvaavat esimerkiksi julkisen sektorin tuloja tai suurta osaa niistä, mutta eivät lainkaan menoja tai niiden käyttötarkoitusta. Veroastetta tärkeämpi kysymys olisikin se, miten veroeurot käytetään. Jos ne käytetään kasvua ja työllisyyttä tukevasti, korkea veroaste ei ole kasvun este vaan päinvastoin kasvua tukeva tekijä.

Veroastevertailut eivät huomioi myöskään erilaisia tapoja järjestää perhetukia. Suomessa perhetuet ovat suoria tulonsiirtoja. Monissa Euroopan maissa perhetuet on järjestetty verovähennysten kautta ja vertailussa tämä nostaa Suomen veroastetta. Myös työeläkkeet rahoitetaan veroluonteisella maksulla, joka monista muista maista poiketen on Suomessa pakollinen ja lakisääteinen, ja se näkyy kokonaisveroastetta nostavana tekijänä.

Kokonaisveroaste Suomessa

Lähde: VM

Veropohjaa laajennettava

Toimiva ja kehittyvä hyvinvointiyhteiskunta edellyttää riittäviä tuloja. On tärkeää ennakoida, mistä lähteistä verotulot tulevaisuudessa kerätään. Digitalisaation myötä veronkanto työstä, palveluista, kaupasta ja hyödykkeistä on yhä vähemmän kansallisvaltion hallinnassa, mutta julkiset palvelut tuotetaan edelleen pääosin kansallisesti. Työsuhteisen ansiotyön väheneminen johtaa myös niistä maksettavien verojen vähenemiseen.

Tiivis ja laaja veropohja mahdollistaa kokonaisveroasteen pitämisen maltillisena. Se taas edellyttää verotuksen jatkuvaa kehittämistä, ohjausvaikutusten tarkastelua ja uudistamista. Lisätuottoja voidaan saada esimerkiksi laajentamalla nykyisten veromuotojen veropohjaa, kiristämällä verokantoja tai etsimällä uusia verotettavia kohteita. Uusilla veropohjilla voisi olla fiskaalisen tavoitteen lisäksi myös toimintaa ohjaavia tavoitteita.

Tehokas tapa veropohjan tiivistämiseen on kitkeä harmaan talouden, veronkierron ja talousrikollisuuden ilmiöitä. Harmaa talous vähentää rehellisen yritystoiminnan kannattavuutta ja luo epäreilua kilpailuetua epärehellisille yrityksille. Suomessa verottajan julkaisemat arviot harmaan talouden ja veronkierron määrästä vaihtelevat 10 - 14 miljardin euron välillä. Se vastaa 5,5 - 7,5 prosenttia bruttokansantuotteesta ja tarkoittaa noin 4 - 6 miljardin euron vuosittaisia verojen ja maksujen menetyksiä.

Suomessa on vuodesta 1996 laadittu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma. Sen avulla on kehitetty esimerkiksi viranomaisten tiedonvaihtoa valvonnassa ja rikosten tutkinnassa. Ohjelmaa ja toimien resurssointia ja kehittämistä on jatkettava.

Harmaa talous on osa työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan liiketoimintamallia. Pimeää työtä tehdään kaikkialla, mutta erityisen yleistä se on aloilla, joilla työskentelee paljon ulkomaista työvoimaa. Rakennusalalla ja telakoilla käytössä olevan työntekijän veronumeron on havaittu ehkäisevän tehokkaasti veronkiertoa. Veronumero hillitsee myös alojen alipalkkausta ja ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttöä sekä laittomasti, ilman voimassa olevaa työ- tai oleskelulupaa työskentelevien palkkaamista. Veronumerojärjestelmän käytön laajentamista tulisi harkita muillakin harmaan talouden ja työperäisen hyväksikäytön riskialoilla, kuten palvelu- ja puhtaana-pitoalalla, kausityössä, matkailussa sekä liikennemarkkinoilla.

Harmaan talouden torjumisen valvonta- ja viranomaisresursseja sekä moniviranomaisyhteistyötä ja viranomaisten tiedonvaihto- ja saantimahdollisuuksia on vahvistettava. Veronumero tai muutkaan harmaan talouden torjunnan kannalta tehokkaat keinot eivät toimi ilman tehokkaita ja oikein kohdennettuja valvonta- ja tutkintaresursseja. Viranomaisten mahdollisuuksia puuttua esimerkiksi tahalliseen tai törkeän huolimattomaan alipalkkaukseen hallinnollisin sanktioin on selvitettävä.

Aggressiivisen verosuunnittelun hillintä on korkealla sekä OECD:n että EU:n asialistalla. OECD:n arvion mukaan aggressiivisen verosuunnittelun aiheuttamat yhteisöveromenetykset ovat globaalisti vuosittain 75 – 180 miljardia euroa. Luvuissa ei ole mukana laittomasta veronkierrosta ja talousrikollisuudesta aiheutuvia veromenetyksiä.

Finnwatchin laatiman arvion mukaan Suomi menettää aggressiivisen verosuunnittelun seurauksena yhteisöveroja vuosittain 430–1 400 miljoonaa euroa. Esimerkiksi ulkomaisissa vakuutuskuorissa, joihin on sijoitettu miljardeja euroja suomalaisten varoja, on havaittu merkittäviä harmaan talouden riskejä. Vakuutuskuoria on käytetty sijoitustuotteiden ohella myös harmaan talouden välineenä.

Suomen on oltava aktiivinen kansainvälisessä yhteistyössä ja tuettava jatkossakin vahvasti EU:n veronkierron estämiseen tähtääviä toimenpiteitä.

3

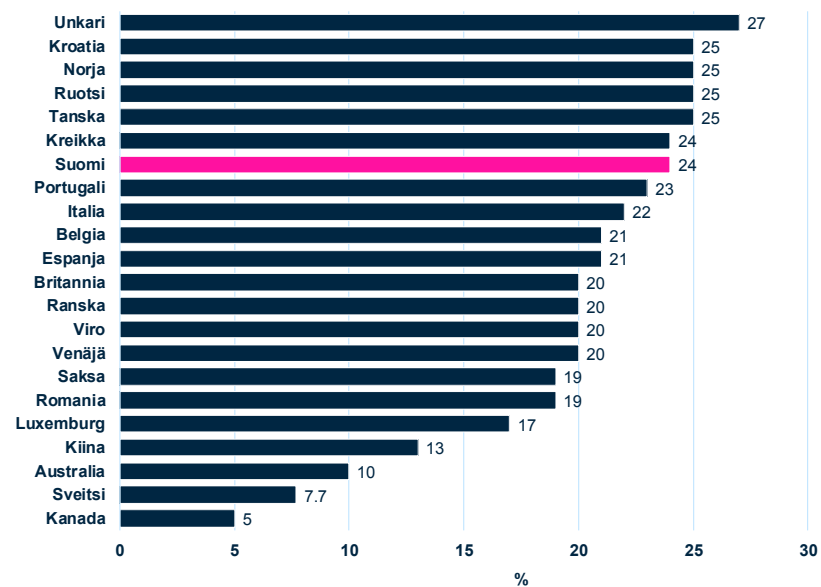
Arvonlisäverotuksen tehokkuutta vara kehittää

Talouden tehokkuuden näkökulmasta optimaalisessa arvonlisäverojärjestelmässä olisi laaja veropohja ja vain yksi verokanta. Kun osa kulutuksesta on joko kokonaan arvonlisäveron ulkopuolella tai alennetulla verokannalla verotettua, se johtaa erilaisiin vääristymiin. Tästä huolimatta monissa EU-maissa on useita alennettuja arvonlisäverokantoja tai osa kulutuksesta on kokonaan arvonlisäverotuksen ulkopuolella. Nykyinen arvonlisäverojärjestelmä ei täytä sisämarkkinoiden toiminnan kannalta hyvän kulutusverotuksen ehtoja sen paremmin muissa EU-maissa kuin Suomessakaan.

Arvonlisävero tuottaa Suomessa viidesosan kaikista verotuloista, eli yli 23 miljardia euroa vuodessa. Suomessa arvonlisäveron pohjasta puuttuu noin 40 prosenttia kansantalouden kulutusmenoista. Arvonlisäverosta on vapautettu yksityiset terveys- ja sosiaalipalvelut, rahoitus- ja vakuutustoiminta, asuntojen vuokraus ja hallinta sekä koulutuspalvelut. Alennettujen verokantojen aiheuttama verotuki on yli kolme miljardia euroa vuodessa. Jos arvonlisäveropohja laajennettaisiin kaikkea kulutusta koskevaksi ja alennettuja arvonlisäverokantoja vähennettäisiin, nykyistä yleistä 24 prosentin verokantaa olisi mahdollista alentaa useita prosenttiyksikköjä ilman, että verotuotot vähenisivät. Mahdollisuutta arvonlisäverokantojen yhtenäistämiseen pitäisikin selvittää. Alennettujen arvonlisäverokantojen vähentäminen tulisi toteuttaa hallitusti asteittain.

Alennetuilla arvonlisäverokannoilla (10 % ja 14 %) halutaan yleensä tukea välttämättömyyshyödykkeitä tai palveluita, joita käyttävät eniten pienituloiset. Vaikuttaminen tulonjakoon arvonlisäveron kautta on kallista ja tehotonta. Tuloerojen tasoittaminen tulonsiirroilla ja työn verotusta keventämällä on tehokasta ja halvempaa.

Yleinen arvonlisäverokanta 2021, %

Lähde: Veronmaksajat

4

Tuloverotuksen progressiota ei ole syytä lieventää

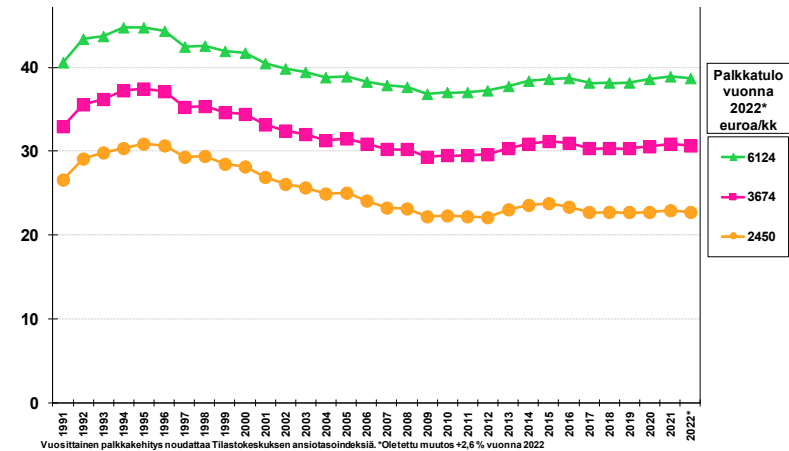
Ansiotuloverojärjestelmän progressiivisuuden säilyttäminen on hyvinvointivaltiossa tärkeää, jotta tuloeroja voidaan tasoittaa. Useilla mittareilla mitattuna maltillisten tuloerojen maissa talous toimii tehokkaasti. Tuloerojen tasaaminen on perusteltua myös oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.

Verotuksen progressiota ei ole syytä lieventää, pikemminkin sitä voisi suurimpien tulojen osalta kiristää. Vaikka työn rajaveroasteiden alentamisella on pieni työllisyyttä lisäävä vaikutus, se ei rahoita itse itseään. Ylimpien rajaveroasteiden alentaminen ei lisäisi tuloverokertymää. Vaikutus liittyy erityisesti tulonmuuntoon alemmin verotettujen pääomatulojen ja ansiotulojen välillä.

Työn verotuksen on nykyistä paremmin tuettava työn tekemistä ja teettämistä. Työn tekemisen pitäisi aina olla sosiaaliturvan varassa elämistä kannattavampaa. Ansiotuloverotuksen tulisi olla tasolla, joka ei estä osaamisen lisäämistä tai vaativampien työtehtävien vastaanottamista. Erityisesti periaate koskee pieni- ja keskituloisia.

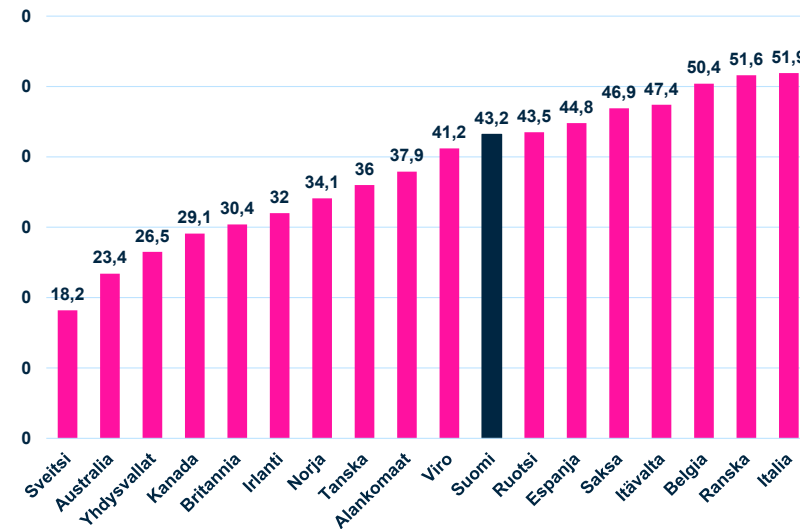
Työllisyysasteen nostamiseksi työn verotukseen liittyviä kannustimia on kohdennettava ryhmiin, joiden päätökseen ottaa työtä vastaan voidaan vaikuttaa verotuksella. Riittävät panostukset työn tarjontaa tukeviin julkisiin palveluihin voivat silti olla veronkevennyksiä tehokkaampia toimia työllisyyden kohentamiseksi.

Palkansaajan tuloveroprosentit 1991-2022*

Lähde: Veronmaksajat

Palkkaverokiila 2021, %

Lähde: Veronmaksajat

5

Ympäristö- ja energiaverojen ohjattava kestävään toimintaan

Suomessa ympäristö- ja luonnonvarojen käyttöön kohdistuvat verot ovat alle kymmenesosa, tulo- ja yhteisöverot taas noin kaksi kolmasosaa kaikista verotuloista.

STTK pitää tärkeänä verotuksen painopisteen siirtämistä työn tekemisestä ja yritystoiminnasta ympäristöhaittojen ja uusiutumattomien luonnonvarojen käytön verottamiseen. Tällä keinolla on mahdollista saavuttaa tilanne, jossa päästöt alenevat, mutta työllisyyden ja talouden kasvu jatkuu. Samalla on huolehdittava, että siirtyminen hiilineutraaliin yhteiskuntaan ei kasvata tuloeroja, johda energia-köyhyyteen tai heikennä yritysten kilpailukykyä. Verotuksen uudistuksissa on pyrittävä toimintaympäristön (kansallinen ja EU) ennakoitavuuteen ja hiilivuotojen välttämiseen.

Ympäristö- ja energiaverot eivät saa johtaa palkansaajien kohtuuttomaan suorien tai epäsuorien kustannusten nousuun. Kustannusten kohtuuttomaksi koetulla nousulla on suora vaikutus siihen, miten oikeudenmukaiseksi vihreä siirtymä koetaan, vaikka verotus ei suoraan vihreään siirtymään liittyisikään. Toisaalta verotuksen on tuettava vihreää siirtymää mahdollisimman tehokkaasti sekä mahdollistettava energiamurrokseen liittyvien palveluiden ja tuotteiden kehitys myös Suomessa.

Suomen tulee kannattaa EU:n ulkopuolisille maille suunnattuja hiilitulleja ja kierrättämättömän muovipakkausjätteen maksuja. Fossiilipolttoaineiden käytön vähentyessä myös niiden tuomat verotulot vähentyvät. Tähän tulisi valmistautua korvaamalla niitä muilla verotuksen välineillä.

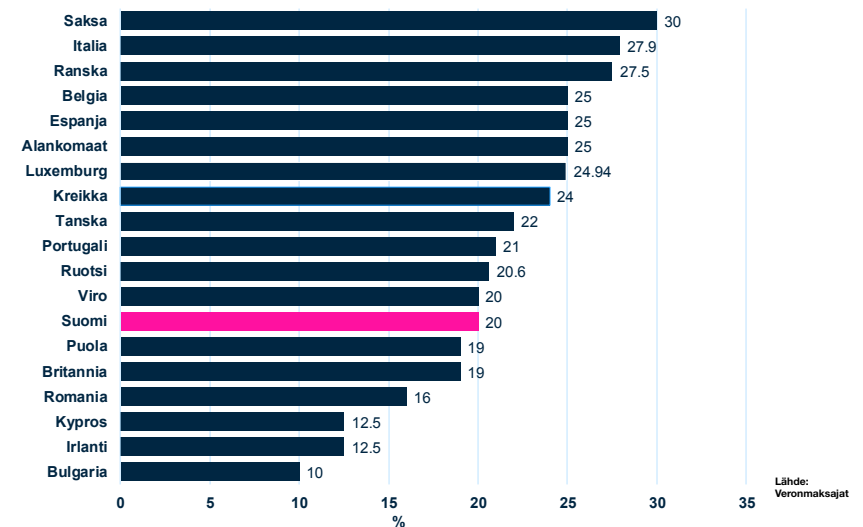

Yritys- ja yhteisöverokanta kansainvälisessä vertailussa matala

Yritys- ja yhteisöverokanta (20 %) on Suomessa kansainvälisessä vertailussa matala. Yritysverokannan maltillinen korottaminen on otettava harkintaan julkisen talouden vahvistamiseksi. Yritysveron korottamisen lisäksi on mahdollistaa verottaa yritysten ansiottomasti saamia ns. windfall-voittoja. Esimerkiksi Ukrainan sodan seurauksena sähköyhtiöiden sähkön hinnannoususta saamia suhteettomia hyötyjä päätettiin verottaa Suomessa ja monissa Euroopan maissa.

Yrittäjävähennyksen poistamisella olisi veropohjaa vahvistava vaikutus. Nykyisin yrittäjävähennys vääristää palkkatyönä ja yrittäjätöinä tehtävän työn hinnoittelua, kun samanarvoinen yrittäjänä tehtävä työ voidaan hinnoitella yrittäjävähennyksen vuoksi edullisemmaksi. Yrittäjävähennyksen poistaminen tasaisi asetelmia eri muodoissa tehtävän työn välillä.

Yhteisöverokannat 2021, %

Pääomatulojen ja varallisuuden verotuksessa kehitettävää

Länsimaisessa talouskeskustelussa on laajalti arvioitu, että varallisuuden tuotto kasvaa nopeammin kuin talous. Tämän kehityksen seurauksena omalla työllään vaurastuminen on vaikeampaa kuin aiemmin. Kehityksessä suurimpia voittajia ovat yhteiskunnan varakkaimmat. Kulutukseen ja työhön kohdistuvien verojen osuus kaikista veroista ja pakollisista maksuista on Suomessa suurempi kuin EU-maissa keskimäärin. Pääomiin kohdistuvien verojen osuus puolestaan on Suomessa merkittävästi alhaisempi.

Verorakennetta olisi perusteltua muuttaa siten, että pääomatulojen ja varallisuuden verotusta voidaan kiristää ilman merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Samalla olisi mahdollista lisätä sijoitusmuotojen verokohtelun neutraaliutta. Mahdollisuuksia varallisuusverotuksen palauttamiseen tulisi selvittää siten, että samalla vanhan varallisuusverotuksen veropohjan aukot tilkittäisiin. Vuonna 2022 pääomatuloja verotetaan alle 30 000 euron osalta 30 prosenttia ja 30 000 euroa ylittävältä osalta 34 prosenttia. Pääomatuloverotusta olisi mahdollista korottaa maltillisesti esimerkiksi yhdellä prosenttiyksiköllä, jolloin veroprosentit olisivat 31 ja 35.

Perintö- ja lahjavero ovat veroteoreettisesti perusteltuja ja järkevää säilyttää ennallaan. Ne luovat talouden toimijoille kannusteen pitää omaisuus tuottavassa muodossa. Perintöveron maksun ajankohtaa on perusteltua siirtää niin, että vero maksettaisiin vasta, kun omistusoikeus perittyyn omaisuuteen siirtyy.

Varainsiirtoveron tuotto on noin 800 miljoonaa euroa, josta suurin osuus kertyy asunto- ja kiinteistökaupasta. Varainsiirtoveron tuotto vaihtelee vuosittain huomattavasti muun muassa suhdannevaihteluiden vuoksi. Osana verojärjestelmää varainsiirtovero toimii teknisesti hyvin ja tukee luovutusvoittoverotuksen toimittamista. Varainsiirtoveron poistamista on esitetty työvoiman alueellisen liikkuvuuden vauhdittamiseksi. Varainsiirtoverosta ei pidä luopua, mutta sen maltillinen alentaminen voisi olla perusteltua työvoiman liikkuvuuden kannalta. Varainsiirtoveroa alentamalla ei kuitenkaan poisteta kaikkia työvoiman kohtaanto-ongelman taustalla vaikuttavia tekijöitä, kuten alueiden asuntomarkkinoiden välisiä hintaeroja.

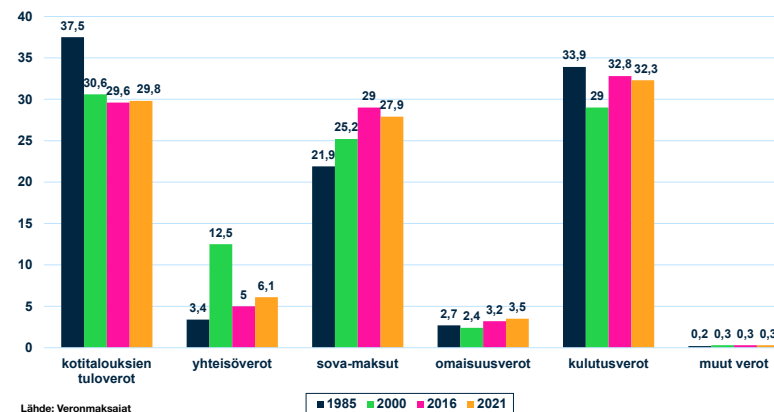
Suhdanteista riippumattoman kiinteistöveron tuotto sopii hyvin peruspalveluiden rahoittamiseen. Veron tuottoa olisi mahdollista lisätä poistamalla sen ylärajat. Näin kunnat saisivat halutessaan lisätuloja. Erityisesti rakentamattoman tonttimaan kiinteistöveron korottaminen vauhdittaisi asuntorakentamista suurimmilla kaupunkiseuduilla.

Listaaamattomien yritysten maksamien osinkojen verotus on Suomessa hyvin lievää ja sitä on syytä kiristää. Listaamattomilla yrityksillä on mahdollisuus maksaa osinkoja lähes verottomasti enimmäislään kahdeksan prosenttia yrityksen nettovarallisuudesta.

Listaaamattomien ja listattujen yritysten osinkojen erilainen verokohtelu ei ole perusteltua ja yhtenäisempi verokohtelu edistäisi verojärjestelmän neutraalisuutta. Nykyisen järjestelmän vaikutukset investointikannusteisiin ovat erilaiset eri yrityksillä.

Listaaamattomien yritysten nettovarallisuuteen perustuva osinkoverojärjestelmä ei ota huomioon yrityksiä, joissa nettovarallisuutta ei juuri ole. Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen kiristäminen vähentäisi houkuttimia tulojen muuntamiseen ansiotuloista pääomatuloiksi. Sijoitusmuotojen yhdenvertaista kohtelua on selvitettävä laajemmin.

Verotuksen rakenne Suomessa (%)

Maakuntaveron tarpeen palveluiden kehittämiseksi

Sote-palvelut sekä palo- ja pelastustoimi siirtyvät kuntien vastuulta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueiden rahoitus tulee lähes täysin valtiolta, eikä alueilla ole juurikaan mahdollisuuksia päättää rahoituksen tasosta. Hyvinvointialueet voivat vaikuttaa rahoituksen tasoon ainoastaan asiakasmaksuilla, jotka nykyisin muodostavat hieman yli kymmenen prosenttia kokonaiskustannuksista.

Hyvinvointialueet ovat taloudellisesti riittävän itsenäisiä vain luomalla maakuntaveron. Veron suuruuden on oltava sellainen, että alue kykenee autonomisesti hoitamaan lakisääteiset tehtävänsä ilman valtiovarainministeriön taloudellista ohjausta.

Maakuntaveron myötä aluevaaleissa voidaan päättää myös sote-palveluiden rahoituksesta. Nykyisin vain Helsingissä voidaan päättää sote-palveluiden rahoituksen tasosta, sillä poikkeuksellisesti Helsingin kaupunki muodostaa hyvinvointialueen yksin. Jos palvelutasoa halutaan nostaa, rahoitusta voidaan vahvistaa kunnallisveroa korottamalla. Vastaavasti tuottamalla sote-palveluita kustannustehokkaammin kunnallisveroa on mahdollista alentaa. Maakuntaveron mahdollistaisi tämän kaikille hyvinvointialueille.

Maakuntaveron ei todennäköisesti nostaa kokonaisveroastetta. Vaikka maakuntaveron loisi uuden verotuksen tason, se parantaisi hyvinvointialueiden kannustimia tehostaa toimintaansa. Nykyisin hyvinvointialueiden rahoitus tulee lähes kokonaan valtiolta, jolloin hyvinvointialueiden intressi tehostaa sote-palveluita on melko matala. Nykyinen rahoitusmalli voi helposti johtaa budjettiylityksiin. Kun sote-palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta päätetään samalla tasolla, kannustin tehostaa toimintaa paranee.

Maakuntaveron tarvitaan tasaustajärjestelmä, sillä hyvinvointialueet ovat ikärakenteeltaan, maantieteeltään ja veropohjaltaan erilaisia. Sote-tarpeet myös vaihtelevat merkittävästi eri hyvinvointialueiden välillä. Tasaustajärjestelmä ei ole ristiriidassa palveluiden tehostamisen kanssa, sillä hyvinvointialueen asukkaat saavat tehostamisen hyödyt joko parempana palvelutasona tai alhaisempana maakuntaverosteena.

EU-verotus pienentää jäsenmaiden maksuosuuksia

EU:n talousarvio on rahoitettu pääasiassa jäsenmailta kerättävillä, talouden kokoon (BKTL:ään) perustuvilla maksuilla (70-74 %). Lisäksi perinteiset omat varat eli tullit ja muut maksut (12-16 %) sekä ALV-varat (12-13 %) ovat muodostaneet talousarvion pohjan.

Jäsenmailta kerättävä rahoitus aiheuttaa monissa vauraissa jäsenmaissa jokavuotisen keskustelun nettomaksuosuuksista. Niihin keskittyminen ei ole kovin hedelmällistä, sillä se asettaa jäsenmaat toisiaan vastaan ja jättää huomiotta EU:sta yhteisesti saatavat hyödyt. Olennaista on varmistaa, että EU:n rahoitus on oikeudenmukaista ja kestävää myös jäsenmaiden keskinäisissä suhteissa.

Pidemmällä aikavälillä on tavoiteltavaa, että jäsenmaiden rahoitusosuudet korvataan kokonaan EU-tason omilla veroilla. Tämä lisäisi järjestelmän tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä, sillä osa veroista on mielekkäämpää kerätä koko sisämarkkina-alueelta yhteisesti. Se myös keskittyisi verotuksen oikeudenmukaiseen kohdentamiseen nettomaksuosuuksista riitelyn sijaan.

Lyhyellä aikavälillä EU:n rahoituksessa on lisättävä EU-verojen osuutta samalla kun jäsenmaiden maksuosuudet pienentyvät. EU:n elpymisvälineen avustusmuotoiseen tukeen liittyi 390 miljardin euron yhteinen velka, joka on kokonaisuudessaan maksettava takaisin vuoteen 2058 mennessä. Suomen laskennallinen maksuosuus on 6,6 miljardia euroa, joka on kuitenkin karkea arvio ja riippuu siitä, kuinka talous kehittyy.

Suomen on syytä olla aktiivinen EU-verojen kehittämisessä, sillä siten voidaan vähentää suoraan jäsenmailta kerättäviä maksuosuuksia EU:n elpymisvälineen rahoittamiseksi otettavan lainan takaisin maksamisessa. EU-verot edistävät sisämarkkinoiden ja koko EU:n toimintaa ja siten lisäävät myös Suomen EU:sta saamia hyötyjä.

EU-verot ohjaavat yhteiskuntia kestävämpään suuntaan

Koronakriisin yhteydessä luotu EU:n elpymisväline sisältää suunnitelmia EU-verotuksen kehittämiseksi. Aluksi on tarkoitus säätää hiilitulleista, päästökaupan huutokauppatuloista, kierrättämättömän muovipakkausjätteen maksusta ja digiverosta (joka on sittemmin sisällytetty OECD:n digitaalisen talouden verohaasteita koskevan hankkeen toimeenpanoon EU:ssa). Komission on määrä antaa ehdotus kesäkuuhun 2024 mennessä rahoitustransaktioverosta ja yrityssectorille suunnattavasta maksusta.

Yhteistä näille EU-veroille on, että ne kaikki pyrkivät ohjaamaan yhteiskuntia kestävämpään suuntaan. Esimerkiksi hiilitullien tarkoitus on ehkäistä hiilivuotoa, kierrättämättömän muovipakkausjätteen maksu vähentää luontoon päätyvän mikromuovin määrää ja rahoitustransaktiovero ehkäisee spekulointia rahoitusmarkkinoilla. Lisäksi EU:ssa on meneillään Fit for 55 -energiaverouudistus, jonka tavoitteena on saavuttaa EU:n ilmastotavoitteet sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla muun muassa harmonisoimalla veropohjia jäsenmaissa.

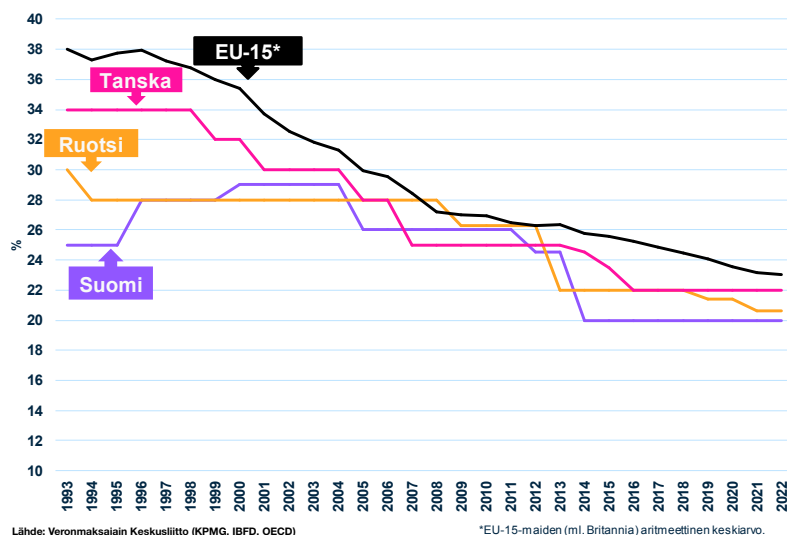
EU-verot ovat parhaimmillaan, kun ne vahvistavat yhteistä budjettia ja ohjaavat samanaikaisesti yhteiskuntia kestävämpään suuntaan. EU:n verotusaloitteiden lisäksi on syytä harkita esimerkiksi EU:n

laajuista varallisuusveroa, joka kaventaisi varallisuuseroja ja puuttuisi näin eriarvoisuuden kasvuun. EU:ssa on myös syytä yhteisesti tiivistää pääomatulojen veropohjaa.

Verotuksen harmonisointia tarvitaan verokilpailun välttämiseksi

Suomen yritysverotus on kilpailukykyistä, mutta kilpailukyky on saavutettu laskemalla yritysverotusta muiden mukana. Vielä 2000-luvun alussa yritysten veroaste oli 29 prosenttia, kun se nykyään on 20. Yritysverotus on ollut laskussa yleisemminkin Euroopassa. Vielä 1990-luvulla EU:n 15 jäsenmaassa yritysverotus oli lähes 40 prosenttia, mutta on sittemmin laskenut nykyiseen reiluun 20 prosenttiin. Verokilpailu on rapauttanut julkisen sektorin rahoituspohjaa.

Yhteisöveroprosentti Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja EU-15-maissa

Yhtenäiset sisämarkkinat ovat tuoneet paljon hyötyjä, mutta myös johtaneet jäsenmaiden väliseen verokilpailuun etenkin yritysverotuksessa. Koska yrityssektori on hyötynyt sisämarkkinoista merkittävästi, oikeudenmukaisuuden ja julkisen talouden kestävyyskannalta on tarpeen osallistaa yrityksiä yhteiskuntien rahoittamiseen aktiivisemmin.

Verokilpailulle on asettava rajat. EU:ssa on säädettävä minimiyhteisöverosta ja yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta. OECD:n digitaalisen talouden verohaasteita koskeva hanke vastaa osittain näihin kysymyksiin kansainvälisesti. OECD-hanke toimeenpannaan EU:ssa direktiiveillä, mikä on hyvä, sillä tällöin toteutus jäsenmaissa on yhdenmukaista.

EU tarvitsee myös omaa erillistä sääntelyä. Yritysverotuksen uudistamiseksi meneillään on BEFIT-hanke, joka on vietävä loppuun. Päästessään maaliin nämä hankkeet ehkäisevät verokilpailun räikeimpiä muotoja.

Myös veronkiertoon ja -suunnitteluun on puututtava. Esimerkiksi yritysten voitonsiirto matalammin verottaviin maihin on kestävä tontä ja heikentää julkisen sektorin rahoituspohjaa. Etenkin korjojärjestelyihin ja pöytälaatikkoyhtiöjärjestelyihin on puututtava aktiivisemmin. Veronkiertoon ja -suunnitteluun voidaan EU:ssa puuttua muun muassa lisäämällä avoimuutta ja automaattista tietojenvaihtoa.

Keskusteleva keskusjärjestö

Jäsenliitot:

Ammattiliitto Jyty

Ammattiliitto Kelan toimihenkilöt

Ammattiliitto Pro

Kirkon alat

Meijerialan Ammatillaiset MVL

METO – Metsäalan Asiantuntijat

Rakennusinsinöörit ja –arkkitehdit RIA

Suomen Konepäälystöliitto

Suomen Laivanpäälystöliitto

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer

Suomen pelastusalan ammatillaiset SPAL

Tehy

Toimihenkilöliitto ERTO

Yhteistyöjäsen:

LUVA - Luonnonvarat ry (Agrologien Liitto)

sttk.fi